

Boeren, processies en kruiswegstaties

Een interview met Sjef Hutschemakers

Jan Meijering

Hutschemakers in de door hem beschilderde kerk te Banholt

In Zuid-Limburg bestaat het allemaal nog: pittoreske dorpen rond kerk en kroeg, omgeven door hoogstamfruit en met op iedere straathoek een kruisbeeld. Tekenaar, schilder, glazenier en graficus Sjef Hutschemakers, 80 jaar jong, woont en werkt in zo'n dorp. Hij tekent, schildert en etst boeren die zaaïen, ploegen, oogsten en slachten.

En ook de sacramentsprocessie die elk voorjaar door de dorpen trekt. Voor verschillende kerken in Zuid-Limburg schilderde Hutschemakers kruiswegstaties en ontwierp hij gebrandschilderde ramen.

Sjef Hutschemakers: 'Het geloof werd me met de paplepel ingegeven, mijn ouders waren diepreligieuze mensen. Ik had al vroeg de ambitie om kunstschilder te worden. De mensen en de landschappen die je schildert zijn dan ook religieus. Ik schilderde heel graag het landleven, de verbinding met de aarde.

Een maand voordat mijn moeder dood ging, riep ze mij op appèl. Ze vroeg: 'Waarom schilder jij niet religieus?' Daarmee bedoelde ze: als je gelovig bent, moet je dat ook uitdragen. Dat heb ik me ter harte genomen.'

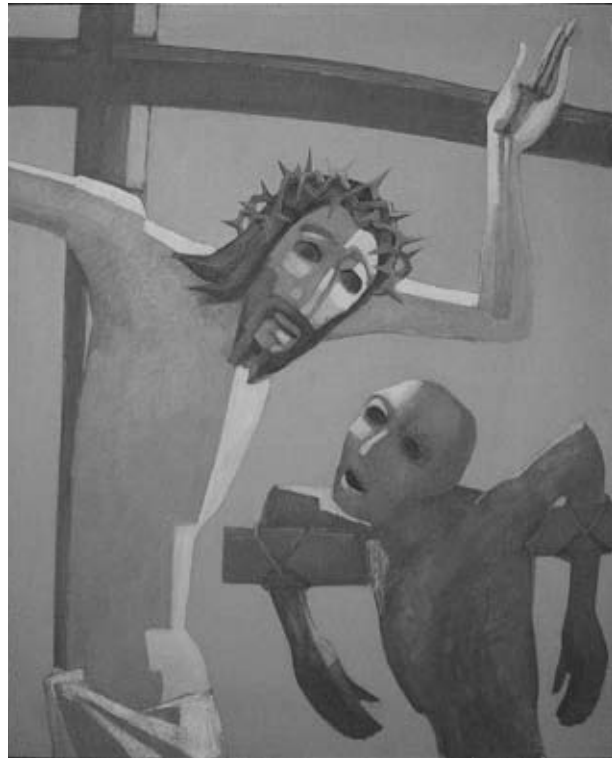
Een kerk in lila

'In Banholt, mijn geboortedorp, werd de kerk gerenoveerd, de kerk waar mijn moeder dagelijks kwam. Ik nam mij voor die kerk helemaal te beschilderen. En in de kleuren die echt mijn moeders kleuren waren: de hortensia kleuren, dus pastelkleuren. Ik mocht er wandschilderingen maken en van lieverlee kon ik de hele kerk een kleur geven. Ik maakte ook een kruiswegstatie. Op een gegeven moment was het een roze, lilakleurige kerk geworden. Zelfs de banken deden mee. Het waren van die bruine eikenhouten banken. Die heb ik allemaal een sausje gegeven. Het heeft iets etherisch omdat ik de aardkleuren weglaat. Als je de spectrumkleuren verzacht, krijg je iets stijgend, iets verlichtend.'

Christus aanvaardt het kruis.

We rijden naar Banholt om de lilakleurige kerk te bezichtigen. 'Ook de beelden waren kastanjebruin, die heb ik ook een kleurtje gegeven zodat ze zich aanpasten. De hele kerk heeft een opwaartse beweging gekregen, waardoor de mensen tot gebed komen.

Ik begon hier met een wandschildering van het laatste avondmaal. De priesters, die de apostelen voorstellen, spreken in naam van de Christus de woorden uit over het brood en de wijn: 'Dit is mijn lichaam en dit is mijn bloed'. Er is

Christus en de Goede Moordenaar

een hemelse lichtbundel en twee engelen die de attributen dragen van het lijden: de doornenkroon en het kruis. Daarna schilderde ik de kruisweg op veertien panelen. Het innerlijk lijden van Christus heb ik hierin uitgebeeld. Hij aanvaardt het kruis. Op een van de staties voert Christus een gesprek met een van de moordenaars. 'Heden zult gij nog met mij zijn', zei Hij tegen hem.

Er zijn orthodoxe ramen nog uit de jaren twintig. Die passen hier niet. Ik had het liefste gehad dat hier een kleine aardbeving was geweest, dan had ik die ook nog mooi kunnen doen, maar zo mag ik niet denken. Zo'n 25 jaar geleden ben ik met deze kerk begonnen en toen is het achter elkaar gekomen: andere kerken vroegen of ik ook bij hen kon komen schilderen. In Oirsbeek heb ik het voorrecht gehad om de hele Sint Lambertuskerk met vijftien grote glas-in-loodramen te mogen beglazen. Dat is heel uitzonderlijk in deze tijd!"

Sierramen

Thuis toont Hutschemakers vier ronde glas-in-loodramen met als thema's de genezing van de blinde, de genezing van de lamme, de Emmaüsgangers en op het vierde raam een snoeier die takken zaagt uit een boom.

'Het zijn sierraampjes, ze hebben de functie om voor het raam te hangen. Het mooiste zijn ze als de zon niet schijnt,

De snoeier. Glas-in-lood.

want als de zon schijnt gaat de intensiteit van de kleuren weg. Het glas bewerk ik met grisaille, waardoor het levendiger wordt.'

Op veel werk van Hutschemakers staat één persoon: een man die peren plukt, een man met een koe, een zaaier of een man die een varken slacht. 'Dat heeft met mijzelf te maken, het is iets introverts. Je verbinding met iets, dat ga

De eenvoudigen van Geest

104/125

"De eenvoudigen van Geest"

Hutsch

je schilderen, beeld geven. Daarom schilder ik een persoon. Je kruipt in de huid van een ander. Je wordt een eenheid met een bloem of gras of een peer. Dezelfde vergankelijkheid die in een peer zit, zit ook in jou. Het hele gebeuren is ongeveer hetzelfde, zoals de geboorte van een nieuw leven, we dragen dat allemaal mee. Het gevoel maakt dat de vorm afwijkt van de natuurlijke vorm. Ik schilder een nieuwe werkelijkheid. Dat gaat soms moeizaam, waardoor ik soms het ontwerp moet overdoen.'

Milde gevers

'De kerk is geen moeilijke opdrachtgever. Meestal mag ik zelf kiezen. Niet alle pastoors luisteren, ze willen soms een vinger in de pap hebben. Als je gelovig bent doe je het ook goed. Dierbaar zijn me de kruiswegstaties in Maastricht in Sint-Pieter en de verzezen Christus in de stiltekapel waar de kruisjes komen te hangen van de afgestorvenen. Dat is een heel mooi geheel geworden.

Ik stel me dienstbaar op. Als de kerk iets vraagt, dan denk ik niet aan kunst. Dan denk ik aan een gelovige gemeenschappelijke taal die elke kerkbezoeker kan verstaan. In de kerk mag je het woord kunst niet uitspreken. Kunst heeft een pretentie en die pretentie moet je niet hebben als je religieus werk maakt. Je persoonlijkheid moet je dan grotendeels prijsgeven.

In Zuid-Limburg zijn milde gevers: als ze sterven, maken ze iets over aan de kerk. Of ze zeggen: ik wil graag een glas-in-loodraam hebben. Het bisdom heeft daar geen geld voor, het zijn altijd de mensen van de parochie die het geven. Vroeger ging het ook zo: als je de ramen in een kerk hier ziet, dan staan er altijd de namen van de gevers op. Het kerkje van Mheer, een dorpje naast Banholt, heb ik helemaal van kleur voorzien, met wandschilderingen. Deze kerk is helemaal goudgeel, warm, bruin. De kleuren van mijn vader. In tegenstelling met de kleuren in de kerk van Banholt, die meer op mijn moeder gericht zijn.'

Sacramentsprocessie

'De sacramentsprocessies hebben iets heel wonderlijks. Het ligt aan het gevoel van de mensen om je heen. Het wordt pronkkermis, dan gaat men de huizen opknappen: de deuren verven, grasmaaien, heggen scheren. 's Morgens wordt het vaandel uitgehangen en dan gaan ze de weg bestrooien met bloemen. Over dat tapijt van bloemen mag het allerheiligste heen lopen. De priester heeft de monstrans met de hostie in zijn hand. Alle pronkdingen die ze in de kerk hebben, gaan met de processie mee: mooie beelden, mooie vaandels. Daarna is het kermis. In sommige huizen worden in de deur kaarsen gebrand bij een heilighart-beeld. De straten worden versierd, de harmonie en de schutterij lopen mee... het is fantastisch. Het heeft iets heel bijzonders en dat komt hoofdzakelijk door de mensen die dat gezamenlijk beleven. Je kunt het zien in mijn afbeeldingen: de schutterij, de misdienaartjes en de pastoor met de monstrans en de blijde gezichten van de mensen.'

Kruiswegstaties in zwart-wit

Op het atelier haalt Sjef Hutschemakers uit kisten een kruisweg van 45 jaar oud, geheel geschilderd in zwart-wit. De eerste statie is helemaal zwart. 'In het begin was de duisternis. En het licht kwam in de duisternis. Ik heb de beelden genomen waar ik een sterk teken van kon maken, het vertellende element heb ik weggelaten en de essentie heb ik over gehouden. Het zijn collages: ik gebruikte een soort luchtpostpapier waar ik inkt en water overheen heb gestrooid, waardoor allerlei structuren heb ik een keuze gemaakt om het beeld op te roepen. Als het harmonisch in

In het atelier: een ontwerp voor een glas-in-loodraam met Edith Stein en de statie 'de angstige' (Jezus in de hof van olijven).

elkaar zat naar mijn gevoel, dan ging ik het opplakken. De collages heb ik weer op hardboard geplakt. Aanvankelijk was er een pastoor uit Noord-Limburg die vroeg of ik de kruiswegstaties wilde schilderen. Ik was er mee begonnen maar toen hij kwam kijken zei hij: 'Dit kan ik de gelovigen niet verkopen.' Hij is onverrichter zake weggegaan en ik ben gewoon doorgedaan. Nu nog steeds ben ik aan het zoeken naar een plek waar ze zich thuis voelen. Misschien kunnen ze naar een museum voor religieuze kunst. Het geeft me een fijn gevoel als mensen mijn werk mogen zien. Ik leid met plezier groepen rond in Banholt of Oirsbeek en ontvang ze dan aansluitend in mijn atelier.'

Jan Meijering is beeldend kunstenaar en redactielid van dit blad.

Meer informatie over Sjef Hutschemakers is te vinden bij Stichting Sjef Hutsch. Zie de website www.stichtingsjefhutsch.nl met veel afbeeldingen van zijn werk.

Zie ook de achterpagina met Sjef Hutschemakers in kleur.

De schilder Sjef Hutschemakers aan het werk.

Zie het artikel op p. 32

